

"יועץ משפטי פנימי של חברה ציבורית - תפקיד דואלי הנושא עמו אחריות מורכבת"

עו"ד אלי לוינזון-סלע מונה ליועץ המשפטי ומזכיר קבוצת הריבוע הכחול בתקופה אינטנסיבית, עת החל מהלך רה-ארגון בקבוצה, שהסתיים בהפיכתה של הקבוצה לקבוצת הקמעונאות הגדולה בישראל ושינוי שמה לאלון החזקות הריבוע הכחול ישראל. "כשאתה בוחן את התפקידים של חברי ההנהלה בחברה ציבורית, היועץ המשפטי לא יזכה בתחרות פופולאריות, כי האחריות והדואליות של התפקיד מאלצת אותו לעיתים להגיד גם "לא", הוא אומר בראיון ראשון לכרוז

שחר בן פורת
צילום: יעל צור

לפני חמש שנים, בתחילת שנת 2006, התמנה עו"ד אלי לוינזון-סלע לתפקיד היועץ המשפטי של קבוצת ריבוע כחול ישראל ומזכיר הקבוצה. עו"ד לוינזון-סלע, שעד אז שימש כעורך דין בשוק הפרטי, נכנס לתפקידו בחברה בתחילת תהליך רה-ארגון שהפך אותה לפני מספר חודשים לקבוצת הקמעונאות הגדולה ביותר בישראל.

"כשהתחלתי בתפקיד", הוא מספר, "הקבוצה הייתה בעלת שליטה בחברה בת ציבורית נוספת שנסחרה בבורסה בתל-אביב, ריבוע כחול נכסים והשקעות. החברה והחברה בת החזיקו נכסי נדל"ן רבים שנצברו במהלך הפעילות הקמעונאית בעשרות שנים - מרכזים מסחריים קטנים, סופרמרקטים, מרכז לוגיסטי ועוד. הנדל"ן לא נוהל כנדל"ן מניב ולא היתה תפיסה ניהולית אסטרטגית בתחום. ליבת הפעילות היתה קמעונאות מזון".

השינוי שהחל להתרחש בקבוצה נעשה על פי החזון של קבוצת אלון, בעלת השליטה ברבוע הכחול, ובראשה יו"ר דירקטוריון אלון החזקות, דודי ויסמן. עיקרו: ריכוז נכסי הנדל"ן של הקבוצה בחברה בת ייעודית, ועסקי

קמעונאות המזון בחברה בת ייעודית. בהתאם, הונפקה בקיץ 2006 בבורסה לני"ע בתל אביב חברת ריבוע כחול נדל"ן בע"מ. תהליך העברת מלוא נכסי הנדל"ן מחברת ריבוע כחול נכסים והשקעות לחברה החדשה הסתיים ב-2009.

במקביל נעשה רה-ארגון של הפעילות הקמעונאית תחת חברת מגה קמעונאות בע"מ, שקיבלה לידיה את כל הסניפים הפעילים של הריבוע הכחול. חברה זו היא למעשה גלגול של ריבוע כחול נכסים והשקעות, שהפכה ב-2008 לחברה בת פרטית בבעלות מלאה של הריבוע הכחול.

בשלב האחרון של תהליך זה, בשנת 2010 שונה שמה של הריבוע הכחול לאלון אחזקות הריבוע כחול ישראל. זו הפכה להיות קבוצת הקמעונאות הגדולה בישראל כשהשלימה לפני מספר חודשים רכישה של 80% מחברת דור אלון אנרגיה, המפעילה בין היתר תחנות דלק, מתחמי תדלוק וקמעונאות, וחנויות נוחות דוגמת אלונים ו-AM:PM.

לא משעמם

האתגר העיקרי בתהליך, אומר עו"ד לוינזון-סלע, לאחר גיבוש המתווה, הוא ההתמודדות המשפטית עם התהליכים המורכבים והשלמתם בצורה נכונה וזורמת, כולל יישום של הפרטים הקטנים הנוגעים להתנהלות היומיומית של החברות במבנה החדש. "הצד המשפטי של

התהליך דרש הרבה מאוד עבודה, מאחר ומדובר בקבוצה של חברות ציבוריות עם כל ההשלכות הנלוות לכך, מה שחייב למעשה לקיים תהליכים של דיווחים מתאימים בישראל ובארה"ב, אסיפות כלליות, קבלת אישורים רגולטוריים, כולל עבודה מול גורמים שונים בקבוצת החברות ויועצים חיצוניים רבים". הלשכה המשפטית שבראשה עומד עו"ד לוינזון-סלע, מונה עוד חמישה עורכי דין וצוות מזכירות, הנותנים את כל הגיבוי היומיומי המשפטי.

בנוסף לכל הפרויקטים הרוחביים חוצי הארגון עו"ד לוינזון-סלע ואנשיו נותנים ייעוץ משפטי שוטף לכל פעילות קמעונאות המזון. מכוח הסכם עם ריבוע כחול נדל"ן הוא משמש גם כיועץ משפטי ונותן שירותי מזכירות חברה לריבוע כחול נדל"ן. בנוסף, הם מלווים את יתר פעילות החברות בנות של אלון אחזקות, כולל קבוצת בי קמעונאות, נעמן פורצלן, ורדינון ועדן טבע מרקט. "התפקיד שאני ממלא הוא תפקיד מגוון מאוד. אלון החזקות היא חברה דואלית - מדווחת על פי הדין האמריקאי, ואילו ריבוע כחול נדל"ן היא חברה הרשומה בבורסה לני"ע בתל אביב מדווחת לפי הדין הישראלי, מה שמחייב אותי ואת הצוות להתמקצע בתחום דיני החברות וניירות הערך הישראליים וגם דיני ניירות ערך אמריקאיים.

"מעבר לזה, בגלל המגוון הרחב של הפעילויות בקבוצה, הייעוץ המשפטי בתאגיד מורכב כזה

עו"ד אלי לוינזון-סלע:
"תפקיד היועץ המשפטי
בחברה ציבורית הוא תפקיד
מאתגר ומורכב שכן מצד
אחד, ככל חברי ההנהלה, הוא
פועל לקדם את יעדי החברה
ומטרותיה, אך מצד שני,
עליו מוטלת גם חובה לוודא
כי החברה ונושאי המשרה
פועלים על פי הדין. לכן
מבין חברי ההנהלה, היועץ
המשפטי בדרך כלל לא יזכה
בתחרות פופולאריות..."

הנהלת החברה, בעיקר המנכ"ל והדירקטוריון על ועדותיו".

עו"ד לוינזון-סלע אינו מפרט את כל זה לחינם. לדבריו, בעידן של הממשל התאגידי, תפקידו של היועץ המשפטי הינו חשוב ביותר. מתוקף תפקידו, היועץ המשפטי אמור לעזור לקדם את מטרותיה ויעדיה של החברה, ומצד שני לוודא כי התהליכים נעשים על פי חוק. האחריות האישית המוטלת בשנים האחרונות על נושאי התפקידים הבכירים בחברה, מחייבת לדבריו בקרה גדולה יותר מאי פעם. "הדואליות הזו מעמידה את היועץ בפני אתגרים לא פשוטים, כי הוא צריך למצוא שביל זהב בין מטרות ויעדי החברה לשמירה על הוראות הדין. התוצאה טומנת בחובה מתח מובנה יומיומי. כשאתה מסתכל על כל התפקידים של חברי ההנהלה, היועץ המשפטי לא יזכה בתחרות פופולאריות, כי למרות שאיפה לסייע ולקדם את פעילות החברה, האחריות והדואליות של התפקיד מאלצת אותו לעיתים להיות האיש שאומר "לא".

"אחד הדברים החשובים ליועצים משפטיים הוא לקבל גיבוי מהמנכ"ל והדירקטוריון כדי

מחייב התמצאות והבנה בתחומים רבים של משפט ורגולציה. אני מכהן חמש שנים בתפקיד ולא היה לי אף יום משעמם, כל יום יש דברים חדשים שאני נתקל בהם. אנחנו מתמודדים עם דיני חוזים, עסקאות פשוטות ועסקאות מורכבות של מיזוגים ורכישות, עסקאות נדל"ן פשוטות ומורכבות, התקשרויות עם ספקים, דיני חברות וניירות ערך, עוסקים בהגבלים עסקיים, בכלל זה תוכנית אכיפה פנימית בתחום ההגבלים העסקיים שאני ממונה עליה. יש לנו נושאים של אישור ורגולציה, הגנת הצרכן, כולל מעורבות שלנו בהליכי חקיקה ותרומה להליכים בכנסת בתחומים האלה, דין ודברים

בתחומים האלה, דין ודברים עם רשויות הפיקוח, דיני עבודה, ויש לנו כמובן גם תביעות משפטיות מעת לעת, כולל תביעות ייצוגיות. כמובן שחלק מהתפקיד האישי שלי הוא גם הליווי המשפטי השוטף של

עו"ד אלי לוינזון-סלע, 44, נשוי ואב לשני בנים, מתגורר ברעות. סיים לימודי משפטים בהצטיינות באוניברסיטה העברית, היה עוזר מחקר בדיני חוזים ועוזר הוראה בדיני קניין בפקולטה למשפטים באוניברסיטה. כאשר התחתן עם אישתו לפני 19 שנים, באו שניהם למשרד הפנים וביקשו לצרף את שם המשפחה של האחד לשניה, ולהיפך. אך הפקידה ענתה ב"אי אפשר", שהניע את השניים - משפטנים בהתמחות - לצאת ל"מיני מאבק" משפטי ראשון במסדרונות מינהל האוכלוסין במשרד הפנים. פירות המאבק היו מהירים - עוד באותו יום התקבלה בקשתם

והם נושאים מאז בשם המשפחה הכפול. תחביבים: האזנה לכל סוגי המוזיקה ונגינה, מתופף בזמנו החופשי. "ההנאה הכי גדולה שלי היא לנגן עם המשפחה, הבן הגדול מנגן בגיטרה חשמלית, הצעיר בתופים, אני מנגן על גיטרה בס ואישתי שרה".

המשרה יצטרכו להביא זאת בחשבון. ראשית לגבי גובה הקנסות בהליך המינהלי (ובפרט הקנסות לנושאי המשרה שעשויים להגיע עד מיליון ₪). שנית, לא התקבלה עמדת האיגוד לפיה יש לאפשר לחברה לשפות את בכירה מפני הסנקציות הכספיות המינהליות.

פן נוסף של החוק מטיל אחריות על מנכ"ל החברה, לפקח ולנקוט בכל האמצעים הסבירים למניעת הפרות של דיני ניירות ערך בידי החברה או מי מעובדיה. "זה אומר שלמנכ"ל תהיה אחריות על למעשי או מחדלי העובדים. עובד זוטרי יכול לבצע עבירת ניירות ערך והמנכ"ל יהיה אחראי לה אישית ללא מודעות לעבירה. זו חרב שתתנוסס מעל כל המנכ"לים במשק", הוא אומר. על פי החוק המתגבש, המנכ"ל יקבל הגנה במקרה והתאגיד יאמץ ויפעיל תוכנית אכיפה פנימית למניעת אותן הפרות דין. בהתאם, אומר עו"ד לוינזון-סלע, "הטרנד הבא בחברות הציבוריות יהיה גיבוש תוכניות אכיפה פנימיות בתחום דיני ניירות הערך. מנכ"ל של חברה ציבורית לא יוכל להרשות לעצמו שלא תהיה תוכנית כזו, כי זה אמצעי ההגנה שלו". באופן טבעי, היועץ המשפטי אמור להיות אחראי על תוכנית מסוג זה וזו מטלה משמעותית נוספת עמה הוא יצטרך להתמודד כבר בעתיד הקרוב.

הצעה מרחיקת לכת

תיקון חקיקה מהותי נוסף הנמצא בדיונים בימים אלה בכנסת, הוא תיקון לחוק החברות העוסק בממשל תאגידי. מדובר בתיקון מקיף הכולל נושאים רבים, כולל התייחסות לעסקאות עם בעלי שליטה. האיגוד מעורב בתהליכי החקיקה, וכך גם עו"ד לוינזון-סלע.

כיום חוק החברות דורש שעסקאות חריגות עם בעלי שליטה יאושרו ברוב רגיל, ובלבד שלפחות שליש מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי יתמכו בהחלטה. ההצעה החדשה אומרת שיהיה צורך ברוב מבין בעלי המניות שאינם להם עניין אישי, כלומר בעלי מניות המיעוט. "ההצעה הזו מרחיקת לכת במובן זה שהיא מקנה למעשה זכות וטו למיעוט על מגוון רחב של עסקאות שלמרות שהן עסקאות שלבעלי השליטה יש בהן עניין אישי, הן עסקאות שעשויות להיות משמעותיות לטובת החברה והאינטרסים שלה.

"במסגרת התיקון מציעים לדרוש את אותו רוב מקרב המיעוט גם למינוי דירקטורים חיצוניים. בעיניי, בעלי השליטה הם בכל זאת אלה הנושאים בעיקר הסיכון בפעילותה של החברה. ככל שאנו מטילים עליהם יותר מגבלות ומקנים סמכויות וטו למיעוט, אנו פוגעים ביכולת של בעלי השליטה לכוון את פעילות התאגיד שבו הם מחזיקים לרוב אחוז משמעותי ביותר מההון.

"ברור שדרושים מנגנוני בקרה על כוחם של בעלי השליטה אבל אני חושב שמנגנון הבקרה הקיים היום בחוק הוא מנגנון טוב, שלא הוכחו לגביו כשלים כלשהם. לכן אני לא חושב שצריך למהר ולשנות אותו, ולהחמיר את הפגיעה באיזון העדין שבין המיעוט בחברה לבעלי השליטה".

עו"ד לוינזון-סלע: "בהליכי חקיקה ורגולציה לעיתים נוצר אצלי הרושם שלא תמיד באה לביטוי ההתנסות ביישום ופרקטיקה של ניהול חברות ושל העשייה היומיומית. ההבנה האקדמית חשובה ביותר אבל צריך לשלב אותה עם התובנות שמביאים אנשים מהשטח". חרף החוסר, הוא אומר, "אנו זוכים לאוזן קשבת. אנו תמיד מתקבלים לפגישות עם מקבלי ההחלטות, מתייחסים ברכינות ובענייניות להערות שלנו. אנו רואים את

ההערות שלנו מקבלות ביטוי בהצעות חוק ותיקונים שמוגשים. יש נכונות לשמוע את העמדה של האנשים שחיים את הרגולציה וצריכים להתמודד איתה. מסבך הדברים לא כל מה שאנו מבקשים מתקבל, ולפעמים יש מקומות שאנו מצליחים יותר ויש מקומות שפחות"

נכונות לשמוע את העמדה של האנשים שחיים את המציאות וצריכים להתמודד איתה. מטבע הדברים לא כל מה שאנו מבקשים מתקבל, ולפעמים יש מקומות שאנו מצליחים יותר ויש מקומות שפחות".

כוח רב מאוד לרשות ני"ע

אחד מהליכי חקיקה המתגבשים בימים אלה הוא חוק אכיפה מנהלית שמקדמת הרשות לני"ע, הנמצא לקראת אישור סופי. "זהו מהלך מבורך, הוא מאפשר לקיים אכיפה של דיני ניירות ערך שלא באמצעות המסלול הפלילי הקיצוני אלא באמצעות מסלול מינהלי עם סנקציות מצומצמות יותר לעומת התהליך הפלילי (ללא עונשי מאסר), בשאיפה ללא עינוי הדין הארוך של ההליך הפלילי", אומר עו"ד לוינזון-סלע. "יחד עם זה צריך לזכור שהוא יקנה כוח רב מאוד לרשות לני"ע, וייצור ערכאה מנהלית חריגה בעוצמתה שאין כמוה במדינת ישראל. יש פה למעשה ניסוי רגולטורי, וצריך יהיה לחכות ולראות איך הניסוי הזה מיושם. הרבה מאוד יהיה תלוי ברשות, ולזכותה ייאמר שהי"ר הנוכחי פרוץ גושן, כבר הצהיר שהם ערים לסמכויות הנרחבות והם בהחלט יקחו לתשומת ליבם וייתייחסו למנגנון בכובד ראש. הרשות תצטרך לבחון ולקבוע לעצמה מדיניות ליישום של הכוחות והסמכויות שיוענקו לה במסגרת החוק הזה".

עו"ד לוינזון-סלע, המעורב כחלק מהוועד הפועל של האיגוד בתהליכי הכנת החוק, אומר כי למרות הישגי האיגוד בתהליכי החקיקה, בכמה היבטים עמדת האיגוד לא התקבלה ונושאי

לעשות את העבודה נכון. אני שמח שבפעילות שלי אני מקבל את הגיבוי הזה, וזה מאפשר לי לפעול במתכונת שאני חושב שצריך לפעול בה".

מרחב של ודאות משפטית

לפני כשנתיים הצטרף עו"ד לוינזון-סלע כחבר בוועד הפועל של איגוד החברות הציבוריות, במקביל לעיסוקו בריבוע הכחול. "הגדרתי לעצמי מטרה בתפקיד", הוא מספר, "והיא להשפיע ולתרום בתחום המקצועי שלי, ולהביא את "חווית המשתמש" של היועץ המשפטי לגופי הרגולציה, אל מי שדן בחקיקה ותקנות בכנסת, במשרדי הממשלה וברשות לני"ע".

"אני עושה מאמץ לתרום מניסיוני להערות שהאיגוד מעביר להצעות חקיקה ותקנות, אני מרבה להצטרף למנכ"ל האיגוד, ג'ד סואן, לשיחות עם משרד המשפטים, הרשות לני"ע, בוועדות הכנסת העוסקות בחקיקה רלבנטית שאני יכול לתרום לגביה". הוא מסביר כי חשוב לו מאוד שהחקיקה תאפשר לחברות הציבוריות להמשיך ולשגשג. "בתהליכי חקיקה יש חשיבות רבה ליישום מנגנונים שציבור המשתמשים יוכלו לעשות בהם שימוש נכון, ואני מתכוון לחברות עצמן, נושאי המשרה והיועצים המשפטיים. לכן אני חושב שחשוב ליצור מרחב של ודאות משפטית לאנשי עסקים, וזה האתגר שלי במעורבות בפעילות הציבורית הזו".

על בסיס הכרותו עם האנשים המעורבים בתהליכים השונים, אומר עו"ד לוינזון-סלע כי "מצאתי שאצל גורמים המעורבים בחקיקה בכל הדרגים המקצועיים, יש הבנה מאוד עמוקה ויש התייחסות רצינית לנושאים המשפטיים". עם זאת, משהו לדבריו חסר. "מה שלעיתים חסר הוא ההתנסות, ביישום ופרקטיקה של ניהול חברות ועשייה יומיומית בצל הרגולציה. ההבנה האקדמית חשובה ביותר אך צריך לשלב אותה עם התובנות שמביאים אנשים מהשטח". חרף החוסר, הוא אומר, הוא זוכה לאוזן קשבת. "אנו תמיד מתקבלים לפגישות, מתייחסים להערות שלנו ורואים את ההערות מקבלות ביטוי בהצעות חוק ותיקונים שמוגשים. יש